

Januliškio šaltinis

Turistinė vertė

Sinonimai

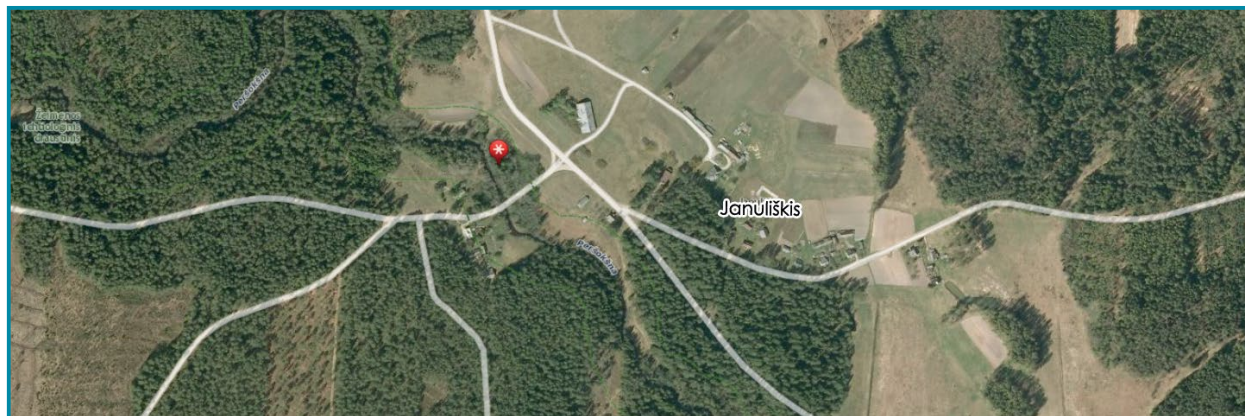
Nėra

Koordinatės

LKS: 617062; 6116154

Adresas

Švenčionių r. sav., Labanoro sen., šilų viduryje įsikūrusio Januliškio kaimo vakarinis pakraštys. Tai senosios girios erčiose ir net penkių miško kelių kryžkelėje įsikūręs didesnis kaimas. Iš vakarinės pusės jį juosia Peršokšna (26 km), kairysis Lakajos intakas, atitekančias nuo to paties pavadinimo nemažo (206,7 ha) ir gražaus Peršokšnų ežero. Januliškis ir ten esantis šaltinis nesunkiai pasiekiamas beveik vidurkelyje tarp Labanoro ir Švenčionėlių. Važiuojant vieškeliu, nuo Švenčionėlių pusės beveik tiesiai į vakarus Baranavo miškais kiek arčiau, tik apie 12 km. Šaltinis yra kairiajame Peršokšnos krante, apie 50 m prieš srovę nuo Januliškio–Lakajos (Žukaučiznos, Vilkaslasčio tilto). Labanoro regioninis parkas, Peršokšnos kraštovaizdžio ir valstybinis Žeimenos ichtiologinis draustiniai

Aplinka

Januliškio apylinkės – Rytų Aukštaičių aukštumos pats rytinis paribys, kur šiluose jau sulėkštėjusiomis, apiplokštėmis (152–160 m NN) smėlingomis pakilumomis rytų pusėn laipsniškai žemėja Labanoro fluvio-glacialinis duburys. Jo negiliai įdubusiose, išplatėjusiose tarpukalvėse dar gausu nedidelių termokarstinių ežerėlių, jau tolokai „pabėgusių“ į rytus nuo didžiojo Molėtų ežeryno. Kai kur apie juos tarp smėlio plotų tvyro didoki pelkėti (bIV) tyrai (Beržaloto, Girutiškio, Krakinio, Juodežerio paežerinės pelkės ir raistai), kurių šlapynės žlugsi 149,2–151,4 m NN paviršiuje siūbuojančiais liūnais. Duburys pamate išklotas pagrindine morena (gIIIbl), iš viršaus apdengta fluvio-glacialiniais (fIIIbl) žvirgždingais smėliais, tarp kurių dažniau tik rininių kloniukų su ežerėliais bei upeliais sankirtos mazguose aptiksim dar ir senojo bei dabartinio aliuvio (aIIIbl, aIV) smėlio, žvirgždo.

Paskutiniai dariniai suplauti palei Lakają, Peršokšną, Mažojo ir Didžiojo Siaurio apyežeriuose, o moreninio priemolio (gIIIbl) išieigų čia paviršiuje nėra. Pasroviui rytų kryptimi, palei Lakajos, Peršokšnos,

Luknelės upes fluvio-glacialinės dubumos smėliai susilieja su Žeimenos lygumos kiek žemiau slūgsančiais smėlynais. Taip ir Januliškio šaltinis žemės paviršiu išsprūsta Peršokšnos negilame ir lėkštame slėniuko kairiajame krantelyje, apie 20–25 m nuo upelės vagos. Jis atsiveria pailgo tvenkinuko (prūdelio) dugne kiek aukščiau (0,5–1 m) Peršokšnos tėkmės, apie 143,5 m NN. Iš patvinusio pailgo duburėlio (8 × 20 m) į PR, po nedidelio vingio į PV tekančioje išplovoje tamsus smėlėtas (aIIIbl) gruntas su dumblo, durpių priemaiša, kranteliuose miško durpžemis.

Dabartinė būklė, kaptazas

Šaltinis nėra kaptuotas ir tvarkomas. Nėra nuorodų (informacijos). Tačiau jį atrasti ir pamatyti nesunku. Kaime nuo Labanoro–Januliškio vieškelio palei aukštos įtampos elektros liniją leisti link Peršokšnos (linija nutiesta keliasdešimt metrų į Š–ŠV nuo versmės), o nuo jos pasukti PR pusėn. Čia pat, tik kiek paėjus paupiu pievos pakraštyje, slėniuko krūmyne glūdi pasitvenkęs, kiek papelkėjęs prūdelis su apsemtame dumblingame dugne išsprūstančiais

vangiais ištakos židiniai. Pailgas prūdelis užžėlęs vandens augalija ir viksviniais kupstais, padengtas maurų ir prikritęs šakų. Aplink krante mišrus lapuočių miškelis su krūmų pomiškiu. Iš tvenkinuko (šaltinio) tarp šaknų ir šakų link Peršokšnos nuvingiuoja neilga sekli išplova su vos srovenančiu vandeniu. Padrėkusiame krūmyne slypintis šaltinis nelankomas, nenaudojamas net vietinių. Net ir būdamas šalia vieškelio, pačiame kaimelyje vargiai ir ateityje, kad ir patvarkytas, sulauktų gausėnių lankytojų. Jo ištakos vieta mažai vaizdinga – keliauninkui nepatrauklus padrėkęs, klampokas, krūmokšniais užgožtas paslėnis.

Vandens fizikinės savybės

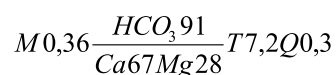
Vanduo skaidrus, be kvapo, nėra geležies nuosėdų. Tvenkinuke (prūdelyje) pasitvenkęs ir su dumbliu, užsistovėjęs, lėtai nutekantis maurais padengta išplova. Išmatavus mobiliu matuokliu (2014-04-30) vanduo buvo 7,2 °C temperatūros, neutralus (pH = 7,21). Savitasis elektros laidis (SEL = 390 μS/cm), vandens oksidacinis ir redukcinis potencialas (Eh = +58 mV), mažai deguonies (O₂ = 1,65 mg/l).

Vandens cheminės savybės

Vanduo gėlas, turi mažai mineralinių medžiagų (358 mg/l), santykinai kietas, pasižymintis karbonatiniumi, lengvai pašalinamu kietumu. Jame nustatytas nedidelis kiekis nitratų (1,47 mg/l). Šaltinio vandenyje aptikta didelė nitrato jonų koncentracija (2,27 mg/l), viršijanti leidžiamą geriamajam vandeniui ribą, artimas geriamajam vandeniui pagal leidžiamą vertę yra ir amonio kiekis (0,41 mg/l). Geležies koncentracija, siekianti

0,45 mg/l, viršija ribinę geriamojo vandens vertę daugiau kaip du kartus.

Cheminės sudėties formulė (ekv/%)

Nustatomo komponento pavadinimas	Nustatyta vertė		
	mg/l	mg-ekv/l	ekv. proc.
Ištirpusių mineralinių medžiagų suma	358		
Sausoji liekana 180 °C	230		
Bendrasis kietumas		4,31	
Karbonatinis kietumas		4,20	
Nekarbonatinis kietumas		0,11	
Anijonai:			
Chloridai, Cl ⁻	4,89	0,14	3,02
Sulfatai, SO ₄ ²⁻	11,02	0,23	4,96
Hidrokarbonatai, HCO ₃ ⁻	256,28	4,20	90,52
Nitritai, NO ₂ ⁻	2,27	0,05	1,08
Nitratai, NO ₃ ⁻	1,47	0,02	0,43
Katijonai:			
Natris, Na ⁺	1,56	0,07	1,56
Kalis, K ⁺	3,66	0,10	2,22
Kalcis, Ca ²⁺	60,78	3,03	67,33
Magnis, Mg ²⁺	15,57	1,28	28,44
Amoniakas, NH ₄ ⁺	0,41	0,02	0,44
Kitos analitės:			
pH, pH vienetai 20 °C	7,68		
Permanganato skaičius, mg O/l			
Bendroji geležis, mg/l	0,45		
Savitasis elektros laidis, μS/cm	406		

Tautosakinės, kraštotyrinės, istorinės žinios

Nėra.

Tipas

Krentantis, pasitvenkęs prūdeliu su išplova viršsalpiniame upelio šlaite

Režimas

Nuolatinio veikimo (turi sezoninio veikimo požymių)

Vandeningumas

Mažo vandeningumo (nereikšmingas), vizualiai debitas – apie 0,2–0,3 l/s arba 1–1,5 m³/h

Vandens tipas

Kalcio, magnio hidrokarbonatinis

Aprašė:

P. Gedžiūnas,
Z. Zanevskij, 2014